

SZERTARTÁSOK

VLADA UROSEVICS

I.

A fekete üvegburkolatú térre sárga, hőszigetelt tűzoltóköpenyes papok vonszolják ki a vezeklőt. Tizenkét hófehér kutya kagyló alakú, aranyozott hintót vontat, abban ül a Legfőbb Papnő, porcelán álcával az arcán. A vezeklőt levetkőztetik: a Legfőbb Papnő hosszú, tizenkét ágú korbáccsal sújt le rá; a korbács minden ágának végén egy-egy kis csengettyű van. A jelenlevők térden állva, némán figyelik a jelenetet; minden korbácsütést finom, aprózó csilingelés kísér. A Legfőbb Papnő azután kigombolt ruhájából előhúzza egyik emlőjét, és odatartja a vezeklő vérvő arcához. Mindenki lesütött szemmel, arcát a kezébe temetve térdepel. És akkor a Legfőbb Papnő úgy, hogy csak a vezeklő lássa, leránja az álarcát. A vezeklő iszonyatosan felüvölt. A Legfőbb Papnő hangosan kacag, a jelenlevők felegyenesednek, a teret zszibongás tölti be, kutyák ugatnak. Általános, fékevesztett vidámság vesz erőt a tömegen: senki sem veszi észre, hogy a vezeklőt görcsös zokogás rázza; csak az aranyhintó elé fogott kutyák sompolyognak oda hozzá, és bizalmasan szaglászszák.

II.

Eső szital a kenyérbéltől gyúrt szobrokra. Tizenkét, fekete műanyag lepellel tengelyéig beburkolt, öreg villamoskocsi gördül a talpazatuk elé. Mindegyikből kiszáll egy-egy Pecsétőr; a vállukon ülő, meztelen cirkuszi artistanők fekete harisnyás lábukkal szorosan átkulcsolják a Pecsétőrök nyakát. Nyomban azután nagy, fekete esernyőket nyitnak ki, kitömött fekete kakas ül mindegyiken. A tér túl-

oldaláról túlméretezett babakocsiban tolják a magzatpózba görbedt, tetőtől talpig aranyfestéssel bemázolt vezeklőt. A Pecsétőrök kiemelik a kocsiból, odaviszik a szobrokhoz, és belehelyezik az egyik talpazat megpuhult gyurmájába; a már felismerhetetlen alakzatról lecsurgó sűrű, kásás anyag majdnem teljesen elborítja. Egy csapat lúdbőrző kisgyerek, hátára erősített kartonszárnyaival kalimpálva zárja a szertartást: valami ócska, immár elázott újságpapírokkal fednek le mindent; az újságok dátuma egybeesik egy réges-régi, nagy aszály időpontjával.

III.

A vezeklő egy régi fiákerban, amely elé vásári körhinta falovait fogták be, a tekintélyes polgárok és főtisztviselők küldöttségeit fogadja; voltaképpen díszruhába öltözött, és előkelő modort mímelő, fogatlan gyűjtőfogházi kínvallatók ezek, meg kikötői lebuajok táján sündörgő, csapott orrú kerítők, kisszerű piaci zsebmetszők, miegyebek. Viaszkos vászonból készült művirágokat, színházi kelléktárból elemelt gipszgyümölcsöket helyeznek elé tiszteletük jeléül. A fiáker köré ügyes díszletezők nagy — embermagasságú — vásznakon szép tájképeket varázsolnak; tengerparti naplementék, erdei tisztások, hegyi patakok képeit. A képek egymást váltják; fehér ruhás lányok emelik őket a magasba, mind újabbakat hoznak elő, s a régieket valahová hátracipelik. Ezalatt valahol a vezeklő háta mögött, a fiáker hátsó részében a Legfőbb Papnő, tetőtől talpig, tollba burkolva, s nagy piros csőrrel az arcán, újszülött kismacskákat fojt egy ezüst mosdótálba. A tömeg lelkesen megéljenzi minden egyes megfojtott állat felmutatását, de a vezeklő ezt arra véli, hogy a megjelenő újabb tájképet csodálják, és helyeslése jeléül buzgón integet az egybegyűlteknél.

IV.

A Nagy Színház lépcsőfeljárójára trónszéket helyeztek; ott ül a vezeklő. A fejére halfej formájú csuklyát húztak; ruházatát sűrűn kirakott ezüstdíszítések borítják. Mögötte állnak az Államkincstár Kulcsárai, nagy kulcs mindegyiknek a kezében. Odalenn, a lépcsősor aljában, térszerű kiszélesedés; itt folyik a játék: áttetsző tunikás, fiatal lányok kardvívást mutatnak be. A kardjaik nem valóságosak: valami hajlékony, rugalmas anyagból készültek, s a legkisebb kardcsapásra visszaperdülnek. Különbön nincs is kardcsapás itt: a játé-

ket kitűnően begyakorolták, a villámgyors mozdulatok igazi harc látszatát keltik ugyan, de senkit egy karcolás sem ér. A szomszédos ház magas erkélyéről kürt hangzik fel. Az összegyűlt tömegben sutogó moraj fut végig. A kulcsárok karon ragadják a vezeklőt, és levezetik a lépcsőkön. Csak most látszik, hogy a csuklyán nincs szemnyílás; a vezeklő semmit sem lát. A kulcsárok ekkor kardot adnak a kezébe; súlyos, széles pengéje villog a napon; látszik, hogy borotvaéles. Az egyik kulcsár egyetlen mozdulattal bependerítí a vezeklőt a tér közepére, ahol a mímelt csatajáték zajlik; a másik valamivel előbb lerántotta a csuklyáját. A vezeklőt elvakítja a napfény; körülötte karok és kardok erdeje. A tömeg felüvölt az elragadtatástól, amikor első, védekező kardcsapása nyomán, a mímelt harc közepette valódi vér serken.

V.

Az Udvari Állatkert Főfelügyelője, feje búbjáig valami óriási csigahéjba bújtatva elrendeli, hogy hozzák elő a ketreceket. A sportpálya mögötti zárt helyiségből kerekéken gördülő ketreceket gurítanak ki: az egyikben hófehér, gyönyörű egyszarvú, a másikban háromlábú holdbékák, a harmadikban öreg, életunt griff... A vezeklőnek ki kell találnia az állatok nevét. Bekötött szemmel, találmra sorolja az állatneveket. Ha nem találja el egyiket sem, meghal. S habár a szabályok szigorúak, s az eljárás megszegésük esetén közzismert, mindig akad egy fiatal lány, aki a legvégén odakiáltja a vezeklőnek a megfelelő állatnevet. A Jó Szokások Őrei hamar felfedik őket a nézők között; egyébként maguk a nézők is buzgón segídeknek ebben. Nyomban ott, a pálya porondján, elkezdődik a vétkes megkínzása. A vezeklő megmenekült; szeméről leoldják a kendőt, s míg a leányt az áldozati oltár felé vonszolják, újra meg újra el kell ismételnie mindazoknak az állatoknak a nevét, amelyeket nem talált ki; még a latin neveiket is.

VI.

A Szép Művészetek Mesterei körbeviszik a vezeklőt a város utcáin, a köpködő, szitkozódó tömegben. A vezeklő cölöphöz kötözve áll az aranszkarabeuszokkal díszített, nagy kocsiban, melyet hat pár fehér bivaly vontat. Testét és arcát mindenféle mocsokkal, hulladékkal, rothadt gyümölcszel kenték össze; hegyes végű gyermeknyilak állnak ki belőle. A mögötte haladó, hat pár fekete bivaly von-

tatta kocsiban írnokok ülnek: gondosan feljegyzik mindazoknak a nevét, akik szidalmakat kiáltoznak felé, rothadt gyümölcsökkel dobálják, vagy nyilakat röpitenek a testébe. Térre érkeznek, ahol máglya magasodik. A vezeklőt kioldozzák, és fekete koporsóba fektetik: a koporsót vadállatbőr sátorban helyezik el. Egy pillanatra minden elnémul: a sátorból kihozzák a koporsót, a máglyára helyezik, és meggyújtják. A beavatottak feltételezik, hogy a sátorban kicserélték a koporsót, mert mialatt a máglya utolsó lobban, egy ugyanolyan koporsót hoznak elő, s abból — épen és egészségesen — kilép a vezeklő. A lelkes éljenzést és tapsot az örök harsonái szakítják félbe. A vezeklő feláll, és hosszú listáról olvassa azoknak a nevét, akik útközben szidták és bántalmazták: van, akit jobb karja elvesztésére ítélnék, van, akinek a nyelvét vágják ki, van, akit megvakítanak. A vezeklő szigorú és könyörtelen: arcán nyoma sincs az enyhe mosolynak, amely az imént még ékesítette. Vajon ugyanaz az ember-e még? A legszigorúbban tilos ezt firtatni.

ÁCS Károly fordítása

